

Forenede sager C-72/91 og C-73/91

Sloman Neptun Schiffahrts AG mod Seetriebsrat Bodo Ziesemer der Sloman Neptun Schiffahrts AG

(anmodninger om præjudiciel afgørelse
indgivet af Arbeitsgericht Bremen)

»EØF-traktatens artikel 92 og 117 — nationale retsforskrifter om skibsfart — beskæftigelse af udenlandske sømænd uden fast bopæl eller opholdssted i Forbundsrepublikken Tyskland på ringere arbejdsvilkår og til en lavere hyre end tilsvarende tyske sømænd«

Retsmøderapport	889
Forslag til afgørelse fra generaladvokat M. Darmon fremsat den 17. marts 1992 ...	903
Domstolens dom af 17. marts 1993	927

Sammendrag af dom

1. *Statsstøtte — begreb — anvendelse på rederier af en ordning, hvorefter der for sømænd, der er statsborgere i tredjelande, og som ikke har bopæl eller ophold på nationalt område, kan fastsættes ringere arbejds- og lønvilkår end dem, der gælder for egne statsborgere — fordel ydet uden anvendelse af offentlige midler — ikke omfattet (EØF-traktaten, art. 92, stk. 1)*

2. *Socialpolitik — sociale formål — programmerklæring — forbedring af leve- og arbejdsvilkår — direkte virkning — ingen sådan — hensyntagen til medlemsstaternes kompetence — nationale socialpolitiske foranstaltninger — Domstolens prøvelsesret — ikke mulighed herfor (EØF-traktaten, art. 2, 5 og 117)*

1. En medlemsstats anvendelse på handels-skibe, der er registreret i dens internationale skibsregister, af en ordning, hvorefter der for sømænd, der er statsborgere i tredjelande, og som hverken har bopæl eller fast opholdssted i den pågældende medlemsstat, kan fastsættes arbejds- og lønvilkår, der ikke er undergivet den pågældende medlemsstats ret, og som er klart ringere end de vilkår, der gælder for sømænd med statsborgerskab i den pågældende medlemsstat, udgør ikke statsstøtte efter traktatens artikel 92, stk. 1.
2. Den omstændighed, at de sociale mål i traktatens artikel 117 har karakter af en programmerklæring, indebærer ikke, at de er uden enhver retsvirkning. De udgør nemlig et væsentligt grundlag, navnlig for fortolkningen af traktatens øvrige bestemmelser og den afledte fællesskabsret på det sociale område. Gennemførelsen af disse formål skal dog ske som led i en socialpolitik, som det tilkommer de kompetente myndigheder at fastlægge.

Følgelig kan hverken de almindelige retningslinjer for den sociale politik, som er fastsat af de enkelte medlemsstater, eller særlige foranstaltninger, der er truffet inden for disse rammer, gøres til genstand for en domstolsprøvelse med hensyn til deres forenelighed med de sociale mål i traktatens artikel 117.

En sådan ordning tilsigter ikke ved sit formål eller sin opbygning at skabe en fordel finansieret ved statsmidler, dvs. en fordel som udgør en supplerende byrde for staten eller for offentlige eller private organer, der er udpeget eller oprettet af staten, idet den begrænser sig til til fordel, for rederierne at ændre de rammer, som gælder for de kontraktlige forhold mellem virksomhederne og deres ansatte. Ordningens konsekvenser for beregningsgrundlaget for de sociale sikringsbidrag og for skatteindtægterne på grundlag af lave lønninger er forhold, som er uadskilleligt forbundet med den og udgør ikke noget middel til at yde de pågældende virksomheder en bestemt fordel.

Denne karakter af programmerklæring indebærer endvidere, at selv om forbedringen af leve- og arbejdsvilkårene — således som det fremgår af traktatens præambel og artikel 2 og 117 — udgør et af traktatens væsentlige mål, har medlemsstaterne beslutningsfrihed på dette område, som udelukker, at forpligtelsen i traktatens artikel 5 kan afføde rettigheder for borgerne, som de nationale domstole er forpligtet til at beskytte.